

Komárňanská župa I. Kongregačné zázpisnice 1619 - 1849

Opis na úrovni archívneho pododdelenia

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference kode	SK_1550_7206	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Komárňanská župa I. 1280 – 1918. Stavovské obdobie do roku 1849. Administratívne písomnosti. Kongregačné zázpisnice	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1619 – 1849	Časový rozsah
3.1.4.	Level of desription	pododdelenie archívneho fondu	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	11,70 bm (69 úradných kníh, 89 pomocných kníh)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Komárňanská župa I. 1280 – 1918	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Kongregačné zázpisnice Komárňanskej župy I. 1280 – 1918 (do roku 1849 stolice) tvoria spolu s kongregačnými spismi ako súbor tzv. administratívnych písomností najdôležitejšiu súčasť dokumentov bývalého archívu Komárňanskej župy a jej archívneho fondu uloženého v Štátnom archíve v Nitre. Zachovali sa od roku 1619. Staršie zázpisnice i dokumenty pôvodcu boli zničené, pretože územie stolice bolo po roku 1543, po obsadení Ostrihomu, intenzívne okupované osmanskými vojskami a dejiskom intenzívnych bojov. V ich dôsledku došlo aj k značnému spustošeniu jej územia. Sídлом stolice bolo mesto Komárno, ktoré bolo dôležitou vojenskou pevnosťou, ale aj obchodným stredi-	Dejiny správy pôvodcu

	<p>skom na rieke Dunaj s usadenou srbskou komunitou. Komárňanská stolica sa členila pôvodne na 3 slúžnovské okresy – Medzidunajský (<i>Interdanubialis processus</i> – neskorší Žitnoostrovský okres so sídlom v Komárne), Cezdunajský (<i>Ultradanubialis processus</i> – neskorší okres Dvory nad Žitavou) a Zadunajský (<i>Transdanubialis procesuss</i> – neskoršie okresy Tata a Gesztes). Od roku 1753 sa skladala zo 4 slúžnovských okresov, ktorých názvy sa upravili na 1/ Ostrovný (<i>Insulanus processus</i>), 2/ Dvory nad Žitavou, 3/ Gesztes a 4/ Tata. Kongregačné zápisnice (protokoly) boli úradné knihy, do ktorých sa zapisovali prerokované záležitosti z hlavného zhromaždenia (<i>congregatio, congregatio generalis</i>, (maď. <i>nemesi közgyűlés</i>), prípadne čiastkových zhromaždení (<i>congregatio particularis</i>), alebo špecifických zasadnutí stoličnej samosprávy. Išlo o volebné (<i>sedes electoria, sedes restauratoria</i>), rozlučovacie (<i>sedes valedictoria</i>), vyúčtovacie (<i>sedes censuralia</i>), pečat'ovacie (<i>sedes sigillatoria</i>) a spravodajské zasadnutia (<i>sedes rellatoria</i>). Ich cieľom bola voľba stoličných funkcionárov, ukončenie úradného roka stoličných funkcionárov, kontrola stoličných účtov, pečat'ovanie dokumentov a podávanie spravodajských informácií. Hlavné kongregačné zhromaždenia zvolával od 16. storočia podžupan, ktorý im aj predsedal. Ako najvýznamnejší orgán stoličnej samosprávy boli korporatívnym orgánom a kolektívnym predstaviteľom celej stoličnej šľachtickej pospolitosti. Rozhodovalo sa na nich o všetkých dôležitých a nevyhnutných veciach dotýkajúcich sa chodu stoličnej samosprávy, jej bezpečnosti či hospodárskeho a spoločenského života. Z hľadiska realizácie výkonu svojich právomocí patrila preto k ich najdôležitejším činnostiam voľba vlastných funkcionárov, zástupcov na krajinský snem, vydávanie stoličných štatútov a nariadení, ale aj predkladanie informácií (publikovanie) o krajinských zákonoch, kráľovských nariadeniach a privilégiách. Na zhromaždeniach sa okrem iného predkladali protesty a sťažnosti jednotlivých sporných stránok, ustanovovali sa právni zástupcovia v rôznych sporových záležitostiach či nostrifikovala sa právoplatnosť dokumentov na území stolice (napríklad armálesov, svedectiev o šľachtikom pôvode a pod.). Počas osmanskej okupácie a stavovských povstaní sa na nich prerokúvali často aj záležitosti šľachtickej insurekcie (domobrany), opevňovania pohraničia</p>	
--	---	--

		a výstavby pevností.	
3.2.3.	Archival history	Pod stav archívneho fondu a jeho oddelení a pododdelení sa podpísali viaceré sťahovania, ktoré niekoľkokrát narušili jeho usporiadanie. V roku 1925 bol archívny fond Komárňanskej župy I. prevezený z Komárna do Krajinského archívu v Bratislave, odtiaľ v roku 1943 späť do Komárna na základe dohody o výmene písomností s Maďarskou vládou z 1. októbra 1940. Počas kontroly v roku 1951 bol v dezolátnom stave s narušením usporiadaním. V roku 1953 bol prevezený na železničných vozňoch do Krajského archívu v Nitre (so sídlom v Bojniciach), kde bol v rokoch 1956 až 1958 opätovne usporiadaný. V nasledovných rokoch provizória tohto archívu kvôli nedostatku vlastných priestorov došlo k roztrhnutiu fondu na dve lokačné miesta (Nitra a Slovenský národný archív v Bratislave). Po sťahovaní v roku 1996 do nového objektu Štátneho (vtedy oblastného) archívu v Nitre (so sídlom v Ivanke pri Nitre) bolo jeho usporiadanie opäť deštruované, navyše fond bol úložne roztrhnutý na niekoľko častí. To sa podpísalo aj pod stav kongregačných zápisníc a pomocných kníh k nim, ktoré boli iba nahrubo usporiadané. Stavovské obdobie do roku 1849 bolo v roku 2015 znovu rekonštruované podľa posledného usporiadania z roku 1958 (v rámci neho došlo aj k opätovnému usporiadaniu kongregačných zápisníc), rekonštrukcia usporiadania časti z rokov 1849 - 1918 sa uskutočnila v roku 2017.	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Bez archívnych prírastkov.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	Chronologicky možno pododdelenie kongregačných zápisníc stavovského obdobia archívneho fondu Komárňanskej župy I. vymedziť rokmi 1619 až 1849. Do roku 1790 predstavuje jedna kniha širšie časové rozpätie záznamov, od roku 1790 predstavuje jeden ročník záznamov. Z diplomatického hľadiska tvoria fond knihy viazané v kožených	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>väzbách, ojedinele knihy neviazané, resp. v zošitovej forme. Možno ich rozdeliť na úradné knihy, ktoré predstavujú kongregačné protokoly (spolu 69 kusov) z rokov 1619-1849 a pomocné knihy, kam možno zaradiť zápisnice z odoslanej korešpondencie (1791-1844) a elenchy ku zápisniciam (aj spisom) z rokov 1617-1847. Do poslednej skupiny možno začleniť koncepty, kam patria koncepty odoslanej korešpondencie (1797-1817) z jednotlivých kongregácií. Kongregačné zápisnice možno využiť predovšetkým k dejinám správy Komárňanskej stolice v 17. až 19. storočí. Poskytujú materiály k dejinám jej verejnej a k rôznym otázkam jej administratívnej, súdnej, daňovej a vojenskej správy. Z materiálu je možné čiastočne rekonštruovať život na území Komárňanskej stolice v období osmanskej okupácie a celkové organizovanie protitureckej obrany na území stolice, ako aj jej vývoj v nových spoločenských pomeroch spojených s byrokratizáciou stoličnej správy v 17. až 19. storočí. Kongregačné zápisnice sú odrazom úradného života komárňanskej stoličnej samosprávy. Ich využitie je širokospektrálne pre regionálne dejiny, dejiny správy, z pomocných vied historických napríklad pre genealógiu a archontológiu. Možno ich takisto využiť pri štúdiu pôdohospodárstva, remesiel a obchodu, dopravy, dejín miest a mestečiek, šľachty, poddaných, vojenskej problematiky, stavovských povstaní, súdnictva, kultúry, náboženských otázok, sociálnej problematiky a pod. Umožňujú tiež sledovať postavenie najvýznamnejších miest stolice, Komárna (od roku 1745 slobodného kráľovského mesta) a Taty, úlohu rieky Dunaj v hospodárskom živote regiónu (ako obchodnej cesty) a melioračné práce na nej i ostatných riekach (Hron, Váh, Nitra, Žitava), ktoré sa pravidelne na území Komárňanskej stolice vylievali a spôsobovali značné hospodárske škody.</p>	
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Vyrad'ovanie sa nevykonalo.	Vyrad'ovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Neočakávajú sa.	Možné prírastky

3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívne pododdelenie bolo inventarizované v roku 2017 a je kompletne sprístupnené v nasledovnej štruktúre:</p> <p style="text-align: center;">I. ÚRADNÉ KNIHY I/a Kongregačné zápisnice 1619 - 1849</p> <p style="text-align: center;">II. POMOCNÉ KNIHY II/a Zápisnice odoslanej korešpondencie 1791 - 1844 II/b Elenchy ku zápisniciam a spisom 1617 - 1847</p> <p style="text-align: center;">III. KONCEPTY III/a Koncepty odoslanej korešpondencie 1742 – 1833</p> <p>Zápisnice (aj spisy) z rokov 1619 až 1848 sú kompletne prístupné cez pôvodné pomôcky (elenchy), vyhotovené v rokoch 1824 až 1825. Sú vypracované na základe vecného, menného a miestneho registra, opatrené krátkym registrom, vlastným poradovým číslom a stranou kongregačnej zápisnice, na ktorej je príslušný záznam.</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania reprodukcí
3.4.3.	Language /scripts of material	latinský, maďarský, ojedinele nemecký	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical	Kongregačné zápisnice sú zachované v relatívne dobrom stave, viaceré majú však po-	Fyzický stav a technické požia-

	requirements	škodené chrbty väzieb, niektoré sú napadnuté plesňou a bude ich nutné v budúcnosti reštaurovať alebo konzervovať.	davky
3.4.5.	Finding aids	Keresteš, Peter. Komárňanská župa I. Kongregačné zápisnice 1619 - 1849. Inventár. MV SR, Štátny archív v Nitre : Nitra 2008, 34 strán. K obsahovej náplni kongregačných zápisníc sú prístupné pôvodné menné, miestne a vecné elenchy z rokov 1619 – 1849.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre, Novozámocská 273, 951 12 Ivanka pri Nitre	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Archívny fond nie je v súčasnosti digitalizovaný. Nie sú vyhotovené ani konzervačné kópie.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Nie sú známe.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikacion note	Informácie nie sú známe.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Bez poznámky.	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	PhDr. Peter Keresteš, PhD.	Informácia o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Descrip-	Pravidlá alebo

		tion, Second Edition	zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	02.05.2017	Dátum vyhotovenia opisu